

Toranj rudarskog okna i mašina za ankerisanje u podzemnom rudniku Oyu Tolgoi, Mongolija kompanije Rio Tinto

Procena uticaja na životnu sredinu

Rudarstvo, zajedno sa većinom svih industrijskih aktivnosti, od ključnog je značaja za dostizanje i održavanje dobrog životnog standarda. Međutim, pozitivne društvene i ekonomske koristi koje rudarstvo stvara, uključujući svakodnevnu upotrebu brojnih proizvoda napravljenih zahvaljujući rudarstvu, moraju da budu procenjeni u odnosu na potencijalne negativne uticaje na životnu sredinu i društvo.

Kada je reč o rudarskim projektima, među kojima je i Projekat „Jadar“, javnost, opravdano, želi da se uveri da ekonomski razvoj za sadašnje i buduće generacije neće biti na štetu zdravog i bezbednog životnog okruženja. Studije o proceni uticaja na životnu sredinu pružaju objektivnu tehničku analizu uticaja projekta na životnu sredinu i društvo i način na koji će povezani rizici biti ublaženi.

Naša prvobitna namera bila je da predstavimo procenu uticaja na životnu sredinu kroz formalni postupak predviđen zakonom. Taj postupak zaustavljen je odlukom Vlade Srbije o prestanku važenja Prostornog plana za realizaciju projekta eksploatacije i prerade minerala jadarita. Usled toga, na sopstvenu inicijativu odlučili smo da objavimo radne nacрте studija o proceni uticaja na životnu sredinu na našoj internet stranici.

Iako radni nacrti studija u postojećem obliku ne ispunjavaju formalne kriterijume za podnošenje u zvaničnom postupku, odlučili smo se da ih objavimo kako bismo pokazali spremnost na otvorenu i konstruktivnu diskusiju. Cilj nam je da podstaknemo dijalog zasnovan na činjenicama, i da primedbe i konstruktivne sugestije potom usvojimo u cilju daljeg unapređenja Projekta tako da se osigura odgovorno upravljanje uticajima na životnu sredinu.

Želimo produktivan dijalog zasnovan na činjenicama. Želimo da slušamo, učimo i nastavimo da poboljšavamo naše planove za zaštitu životne sredine dok istovremeno doprinosimo ekonomskom rastu i razvoju Srbije.

Ukoliko bi bio realizovan, Projekat „Jadar“ bi ispunio sve domaće i evropske standarde u pogledu zaštite životne sredine i društvene zajednice.

Procena uticaja na životnu sredinu Projekta „Jadar“

Kako je „Jadar“ složen projekat koji osim podzemnog rudnika obuhvata postrojenje za preradu rude na površini kao i deponiju za odlaganje industrijskog otpada koji nastaje preradom rude, Projekat bi se razvijao u fazama, počevši od izgradnje podzemnog rudnika. Razvoj različitih delova Projekta odvijao bi se na osnovu različitih zakona (Zakon o rudarstvu i Zakon o planiranju i izgradnji), odnosno za ishodovanje dozvola nadležna su različita ministarstva. Zbog toga, za potrebe Projekta „Jadar“ planirana je izrada tri studije procene uticaja na životnu sredinu.

Studija o proceni uticaja na životnu sredinu

podzemne eksploatacije rude
(podzemni rudnik)

Studija o proceni uticaja na životnu sredinu

postrojenja za preradu rude

Studija o proceni uticaja na životnu sredinu

deponije industrijskog otpada

Iako odvojene, svaka od tri planirane studije bi sadržala i prikaz kumulativnih uticaja celokupnog projekta, zato što želimo da javnosti u Srbiji jasno prikažemo ukupne moguće uticaje Projekta „Jadar“ na životnu sredinu.

Razvoj „Jadra“ zavisi od ishodovanja svih neophodnih dozvola i stalne saradnje i komunikacije sa lokalnom zajednicom, Vladom Republike Srbije i civilnim društvom. Ključne aktivnosti su završetak izrade, javni uvid i odobrenje studija o proceni uticaja na životnu sredinu.

Za potrebe realizacije projekta tokom proteklih deset godina sproveli smo veliki broj naučnih istraživanja na terenu u kojima su učestvovali nezavisni stručnjaci iz Srbije i sveta. Prikupljeni podaci omogućili su:

- Temeljno razumevanje početnog (nultog) stanja životne sredine,
- Potencijalne uticaje projekta i predviđene mere za njihovo otklanjanje ili ublažavanje,
- Primenu savremenih inženjerskih rešenja usaglašenih sa zakonima Republike Srbije i najboljim praksama koje se primenjuju u Evropskoj uniji

Procena uticaja na životnu sredinu Projekta „Jadar“

Studija o proceni uticaja na životnu sredinu (SPU) prvo utvrđuje postojeće ili zatečeno stanje životne sredine, zatim identifikuje sve potencijalne uticaje, a potom detaljno opisuje mere koje će kompanija preduzeti da te uticaje spreči i ublaži. Procedura za izradu studije o proceni uticaja na životnu sredinu u Srbiji je slična postupku koji se primenjuje u mnogim zemljama u svetu. Ovaj postupak odvija se u skladu sa Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu koji prati zahteve Direktive EU o proceni uticaja na životnu sredinu.

Studija o proceni uticaja se u Srbiji obavezno izrađuje za sve velike projekte poput rudarskih aktivnosti, gradnje saobraćajnica, elektrana ili većih industrijskih postrojenja za koje se smatra da mogu da imaju značajne uticaje na životnu sredinu. Za Projekat „Jadar“ studije o proceni uticaja na životnu sredinu su zakonski obavezne i kompanija Rio Sava ne bi mogla da započne izgradnju, pre nego što ih nadležne institucije odobre. To podrazumeva obavezno uključivanje javnosti koja treba da se izjasni da li su predložene mere odgovarajuće da se svi potencijalni štetni uticaji preduprede, smanje ili uklone.

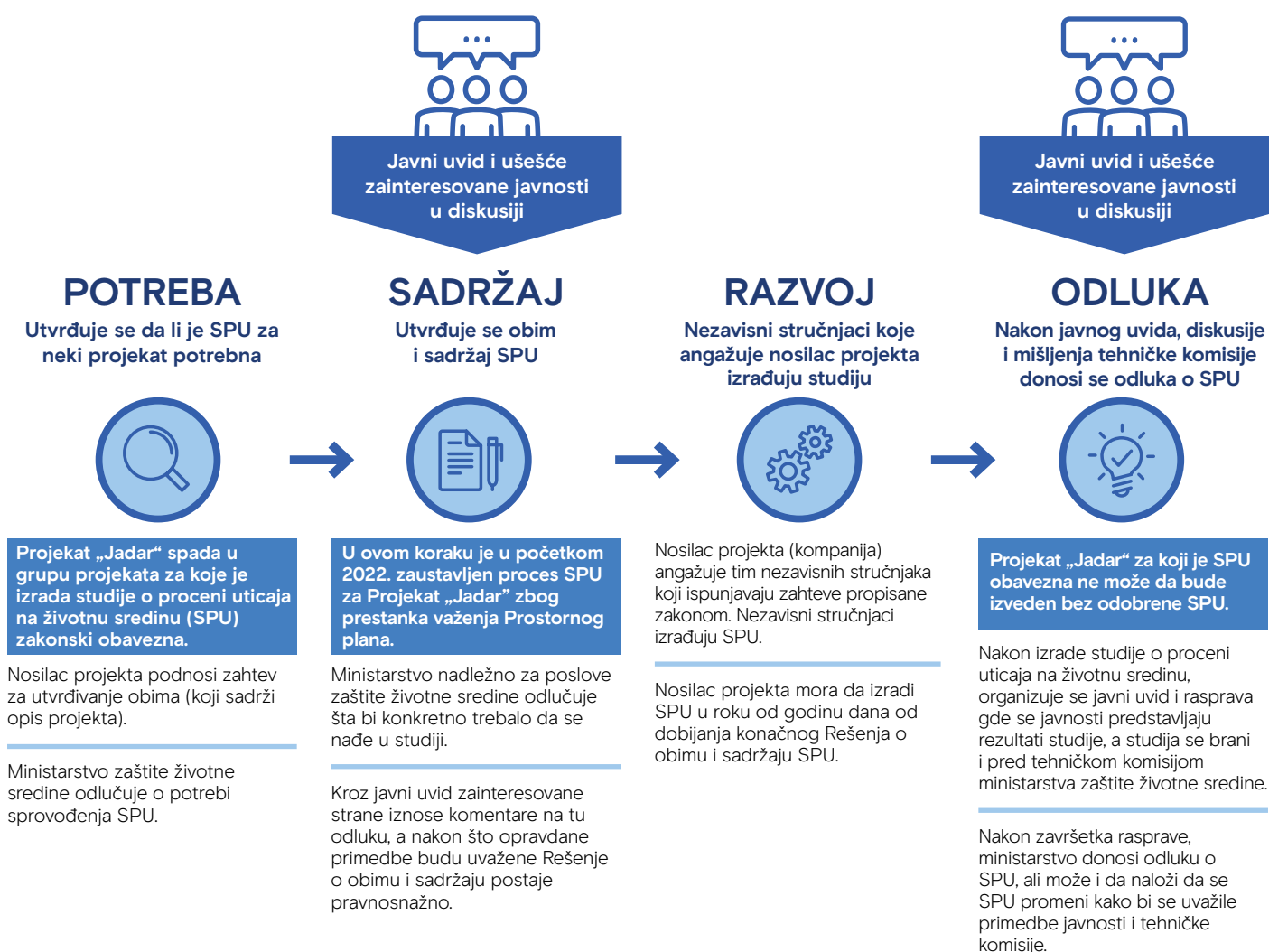
Proces procene uticaja u Srbiji zahteva analizu mogućih uticaja predloženog projekta na kvalitet vazduha, zemljišta i vode, biodiverziteta, ali i opis načina na koji bi se upravljalo otpadom, odnos-

no štitilo kulturno nasleđe i kvalitet života lokalnih zajednica koje bi se nalazile u okruženju projekta.

Zakon nalaže da nosilac projekta snosi troškove izrade procene uticaja kroz angažovanje nezavisnih stručnjaka koji sprovode postupke procene uticaja. Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu u Srbiji jasno utvrđuje da nosilac projekta ima obavezu da finansira izradu studije koju izrađuje tim nezavisnih stručnjaka iz različitih oblasti. Ovo ne znači da nosilac projekta ima bilo kakav uticaj na zaključke studije. To je takođe neprihvatljivo za nezavisne stručnjake jer bi na taj način izgubili ugled i kredibilitet.

Postupak takođe nalaže i potrebu učešća javnosti u procesu, bilo da je reč o nezavisnim stručnjacima, članovima lokalne zajednice ili drugim zainteresovanim stranama. Konačno, svaku studiju analizira i tehnička komisija koju za te potrebe formira Ministarstvo nadležno za poslove zaštite životne sredine. Ta komisija u obzir uzima i mišljenja zainteresovane javnosti i na osnovu toga ocenjuje adekvatnost predloženih mera za sprečavanje, smanjenje i otklanjanje mogućih štetnih uticaja.

Postupak izrade studije procene uticaja na životnu sredinu podrazumeva nekoliko osnovnih koraka prikazanih na šemi ispod:

Zašto nema finalnih studija o proceni uticaja na životnu sredinu?

Kompanija Rio Sava bi studije o proceni uticaja na životnu sredinu predala na javni uvid u sklopu redovnog, zakonski utvrđenog postupka koji smo opisali u prethodnom delu dokumenta. Prvi formalni korak u tom postupku naša kompanija učinila je podnošenjem zahteva za Rešenje o obimu i sadržaju Studije za podzemni rudnik, koje je Ministarstvo zaštite životne sredine donelo u avgustu 2021. godine. Ovo rešenje je prestalo da važi nakon odluke Vlade o prestanku važenja Uredbe o utvrđivanju Prostornog plana područja posebne namene za realizaciju Projekta „Jadar“ (januar 2022. godine). Od tog trenutka, nastavak redovne procedure za izradu studija je onemogućen.

Pre obustave standardne procedure, kompanija je izradila radne nacrt studija o proceni uticaja na životnu sredinu za podzemni rudnik i postrojenje za preradu. Osim toga, tokom 2022. i 2023. godine ažurirana je i tehnička dokumentacija što je omogućilo poboljšanje mera za upravljanje uticajima na životnu sredinu. U istom periodu otpočet je rad na novim tehničkim rešenjima za upravljanje otpadom i izrađen je radni nacrt Studije o proceni uticaja na životnu sredinu za deponiju otpada. Ove aktivnosti sprovedene su u sklopu interne Studije izvodljivosti i svaki od tri radna nacrt izrađen je u skladu sa zakonskim odredbama koje bi se primenjivale u okviru standardne procedure za izradu studija o proceni uticaja na životnu sredinu.

Šta su radni nacrti studija o proceni uticaja na životnu sredinu koje predstavljamo?

Radni nacrti studija razvijani su na osnovu terenskih istraživanja, modelovanja i analiza postojećeg stanja životne sredine koje su sprovedene pre januara 2022. godine. Radni nacrti tri studije razvijani su u fazama. Razlike i odstupanja koji mogu da se primeće u studijama su posledica toga što su se tehnička rešenja tokom protekle dve godine unapređivala kako bi se potencijalni uticaji dodatno smanjili. Ukoliko bi Projekat „Jadar“ nastavio da se razvija, sve studije bile bi dopunjene i međusobno usaglašene pre javnog uvida i potencijalnog odobrenja. Osim toga, radni nacrti se razlikuju i u pogledu kompletnosti, pri čemu su trenutno najopsežnije razvijeni radni nacrti studija podzemnog rudnika i postrojenja za preradu rude, dok radni nacrt studije o proceni uticaja na životnu sredinu za deponiju industrijskog otpada ima nešto manji nivo celovitosti. Gde god je to bio slučaj, kompanija i izrađivači studije nastojali su da jasno ukažu na postojanje tehničkih ili formalnih nedostataka.

Uprkos tome, radni nacrti ove tri studije sadrže mnogo preciznih podataka o mogućim negativnim uticajima i merama za sprečavanje i ublažavanje tih uticaja. Važno je istaći da se studije moraju sa-

gledati na celovit način i to tako što se svi prepoznati mogući uticaji posmatraju zajedno sa konkretnim merama za njihovo uklanjanje i ublažavanje, a ne odvojeno od njih. Imajući to u vidu, verujemo da radni nacrti dokumenata u postojećem obliku mogu da omoguće početak otvorene, objektivne diskusije zasnovane na činjenicama. Dokumenti takođe pokazuju predložena tehnička rešenja podržana obimnim ulaznim podacima prikupljenim tokom proteklih godina.

Kao kompanija, u potpunosti podržavamo transparentan javni dijalog o budućnosti Projekta „Jadar“. Važno je da takav dijalog bude zasnovan na činjenicama i trenutno dostupnim tačnim informacijama. Svi učesnici u dijalogu, počevši od naše kompanije, moraju se pridržavati principa integriteta, transparentnosti i odgovornosti. Odsustvo bilo kog od tih principa krši pravo javnosti da zna istinu i zatim formira svoje mišljenje u skladu s tim. Želimo produktivan dijalog koji može da nam omogući da od zainteresovanih strana dobijemo povratne informacije na osnovu kojih bismo dodatno poboljšali našu sposobnost da sprečimo ili umanjimo bilo kakve negativne i povećamo sve pozitivne uticaje.

Kako bismo približili javnosti naš pristup razvoju projekta, odlučili smo da u svrhu javne diskusije o potencijalnim uticajima Projekta „Jadar“ na životnu sredinu javno objavimo radne nacрте studija na internet stranici naše kompanije. Na ovaj način želimo da pokažemo da smo posvećeni otvorenoj komunikaciji, ali i da zainteresovanu javnost pozovemo da kroz komentare, povratne informacije i osnovanu kritiku pomogne da se predložene mere unaprede kako bi se mogući uticaji sveli na najmanju moguću meru. Primedbe i komentare prikupljene na taj način uzeli bismo u obzir prilikom izrade konačnih studija, ali samo pod pretpostavkom da kompanija bude u mogućnosti da ishoduje sva neophodna odobrenja i dozvole neophodne za realizaciju Projekta „Jadar“ i početak zva- ničnog postupka procene uticaja na životnu sredinu.

Želimo produktivan dijalog zasnovan na činjenicama. Že- limo da slušamo, učimo i nastavimo da poboljšavamo naše planove za zaštitu životne sredine dok istovremeno dopri- nosimo ekonomskom rastu i razvoju Srbije. Argumentovana i osnovana kritika je u tom procesu dobrodošla. Pažljivo ćemo saslušati sve razloge za zabrinutost i postepeno i odgovor- no raditi na tome da ih otklonimo. Ukoliko i kada bi došlo do daljeg razvoja Projekta „Jadar“, nastavili bismo rad na kompletiranju sve tri studije. To bi podrazumevalo i javni uvid u skladu sa domaćim zakonom i najboljim standardima koji se primenjuju u EU.

Potencijalni izgled lokacije „Jadar“ nakon zatvaranja

Pozivamo
zainteresovanu
javnost da dostavi
komentare na radne
nacrte studija na
našoj internet stranici.

riotintoserbia.com/~studija/

Za više informacija, možete kontaktirati:

Rio Sava Exploration d.o.o.

Navigator 2
Bulevar Milutina Milankovića 1i
11070 Beograd
Srbija
T: (+381) 11 4041 430

Rio Tinto Informativni centar

Gimnazijska 4
15300 Loznica
Srbija
T: (+381) 15 872 834

riotinto.com/jadar | riotintoserbia.com | JadarProjekat | @projekatjadar

Ovaj dokument se kontinuirano ažurira, prateći studije i istraživanja koja su završena.

NAPOMENA: Ovaj dokument je baziran na podacima sadržanim u radnoj verziji studije/studija o proceni uticaja na životnu sredinu za projekat Jadar i ni jedna izjava niti garancija se ne daje, eksplicitno ili implicitno, u vezi sa sadržajem ovog dokumenta, uključujući, ali ne ograničavajući se na tačnost, adekvatnost, vreme, potpunost i/ili pouzdanost sadržaja predstavljenog u ovom dokumentu.

Sadržaj ovog dokumenta nije rezultat, niti se zasniva na bilo kom dokumentu, radnji ili propisu, uključujući bilo koje rešenje, koje nadležni organi donose u toku zakonskog postupka za davanje saglasnosti, odobrenja i dozvola.

Ovaj dokument i njegovo objavljivanje od strane Rio Sava Exploration d.o.o. nije i ne može se smatrati, eksplicitno ili implicitno, kao poziv, ponuda, obećanje ili obaveza bilo koje vrste od strane Rio Sava Exploration d.o.o., kao ni bilo koje druge zainteresovane strane.

Ovaj dokument je vlasništvo Rio Sava Exploration d.o.o. i ne sme biti kopiran, distribuiran, objavljen ili reprodukovani u celini ili delimično, bez prethodne pisane saglasnosti Rio Sava Exploration d.o.o.